

УДК 378.096:792.8

DOI <https://doi.org/10.34142/27091805.2026.7.01.02>**Горголь Віталій**

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
Полтава, Україна
email: poltavadance@gmail.com

Марфіна Олена

старший викладач кафедри хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
Полтава, Україна
email: helena.marfusha7@gmail.com

Horhol Vitalii

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Choreography and Dance Sports, National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»,
Poltava, Ukraine
email: poltavadance@gmail.com

Marfina Olena

Senior Lecturer at the Department of Choreography and Dance Sports, National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»,
Poltava, Ukraine
email: helena.marfusha7@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ХОРЕОГРАФІВ

Об'єкт. У статті проаналізовано особливості зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі хореографічного мистецтва, досліджено особливості організації професійної підготовки майбутніх хореографів у системі професійної хореографічної освіти провідних європейських країн.

Мета дослідження – проаналізувати позитивний зарубіжний досвід організації професійної підготовки майбутніх хореографів, розкрити особливості професійної підготовки фахівців у галузі хореографічного мистецтва провідних європейських країн в контексті вдосконалення системи професійної хореографічної освіти України.

Методи та методологія. Методологічну основу дослідження становлять теоретичні методи, зокрема аналіз, синтез, порівняння та узагальнення інформації, отриманої під час опрацювання наукових джерел з теорії та практики хореографічного мистецтва. Спеціальні емпіричні методи не застосовувалися, оскільки дослідження має теоретичний характер.

Результати дослідження дали змогу виокремити цінні зарубіжні освітні практики професійної підготовки майбутніх хореографів: міждисциплінарність освітніх програм, інституалізацію хореографічної освіти, заснування професійних хореографічних організацій, розвиток теорії естетики танцю, імплементацію теорії семіотики танцю, використання візуально-аудіального методу рефлексії, співпрацю закладів вищої освіти і хореографічних осередків, стійкий розвиток хореографічних традицій тощо. Накреслено перспективи впровадження позитивного зарубіжного досвіду організації професійної підготовки майбутніх хореографів в Україні та напрями подальших досліджень порушеної проблеми.

Висновки. Впровадження зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх хореографів у систему професійної хореографічної освіти України є важливим кроком для модернізації мистецької освіти, підвищення її якості та конкурентоспроможності на міжнародному рівні. Такий процес передбачає не механічне копіювання іноземних моделей, а їх адаптацію з урахуванням національних традицій, культурних особливостей і потреб українського суспільства. Зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх хореографів характеризується інтеграцією мистецького та педагогічного спря-

мування, компетентнісним підходом, творчою свободою, індивідуальними траєкторіями навчання та партнерством із роботодавцями.

Ключові слова: хореографічне мистецтво, майбутні хореографи, фахівці у галузі хореографічного мистецтва, професійна хореографічна освіта, професійна підготовка хореографів.

FOREIGN EXPERIENCE FEATURES OF THE FUTURE CHOREOGRAPHERS' PROFESSIONAL TRAINING ORGANIZATION

Object. The article analyzes the foreign experience features of the future choreographers' professional training organizing, investigates the organizational features of future choreographers' professional training in the system of professional choreographic education of leading European countries.

Purpose of the study is to analyze the positive foreign experience of the future choreographers' professional training organization, to reveal the leading European countries features of choreographic professional training in the context of improving the Ukrainian choreographic education system.

Methods & methodology. The study based on theoretical methods, in particular, analysis, synthesis, comparison and generalization of information obtained during the processing of scientific sources on the theory and practice of choreographic art.

Results. Made possible to identify valuable foreign educational practices of professional training of future choreographers: interdisciplinarity of educational programs, institutionalization of choreographic education, establishment of professional choreographic organizations, development of the theory of dance aesthetics, implementation of the theory of dance semiotics, use of the visual-audio method of reflection, cooperation between higher education institutions and choreographic centers, sustainable development of choreographic traditions, etc.

Conclusions. The implementation of foreign experience in professional training of future choreographers into the system of professional choreographic education of Ukraine is an important step for the modernization of art education, improving its quality and competitiveness at the international level. Such a process does not involve mechanical copying of foreign models, but their adaptation taking into account national traditions, cultural characteristics and needs of Ukrainian society.

Keywords: choreographic art, future choreographers, choreographic art specialists, professional choreographical education, choreographers' professional training.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Професійна підготовка майбутніх хореографів постає як важливий складник системи професійної мистецької зокрема хореографічної освіти України, що функціонує в умовах динамічних соціокультурних та наукових трансформацій сьогодення. За період свого існування українська система професійної хореографічної освіти сформувалася як цілісна структура з усталеними академічними традиціями та значним культурно-мистецьким потенціалом. Водночас сучасні виклики зумов-

люють необхідність її подальшого оновлення шляхом упровадження міждисциплінарних підходів, активізації використання цифрових освітніх технологій, розширення міжнародної академічної мобільності та посилення практико-орієнтованої складової підготовки.

Актуалізується потреба в модернізації змісту та методів професійної підготовки майбутніх хореографів, орієнтованої не лише на формування високого рівня виконавської майстерності, а й на забезпечення їхньої конкурентоспроможності в умовах міжнародного ринку праці. Важливого значення набуває

компаративний аналіз і адаптація провідних зарубіжних освітніх практик із урахуванням національних традицій української мистецької школи. Водночас українське суспільство відчуває потребу у хореографах з високим рівнем естетичної культури, соціальної та творчої активності, здатних виконувати високу місію збереження, розвитку, презентації та популяризації хореографічного мистецтва України в світовому полікультурному просторі.

Аналіз наукових праць з проблем теорії та практики сучасної хореографічної освіти, дослідження особливостей професійної підготовки майбутніх хореографів у закладах вищої та фахової передвищої освіти України, забезпечення якості освітнього хореографічного процесу та його інтеграції у світовий культурно-освітній простір свідчать про актуальність і необхідність удосконалення вітчизняної системи професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі хореографічного мистецтва. Зазначене зумовлює потребу залучення та впровадження позитивного зарубіжного досвіду організації професійної підготовки майбутніх хореографів з метою забезпечення якісної реалізації зазначеного процесу в системі хореографічної освіти України в складних умовах сьогодення.

Аналіз основних досліджень і публікацій.

Проблематика професійної підготовки фахівців у галузі хореографічного мистецтва входить до сфери наукових інтересів низки вітчизняних дослідників: Л. Андрощук (2025), О. Бігус (2021), Д. Бідюк (2025), Т. Благова (2017), Л. Гаврілова (2021), В. Горголь (2025), Л. Козинко (2023), І. Макарова (2025), А. Максимюк (2021), М. Марушка (2021), Г. Ніколаї (2018), О. Пархоменко (2016), А. Підлипська (2022), О. Плахотнюк (2025), Ю. Ростовська (2023), Л. Сало (2021), Ю. Тараненко (2025), О. Таранцева (2025), Н. Терешенко (2021), І. Ткаченко (2018), О. Хендрик (2025), Л. Червонська (2020) та ін.

Серед останніх праць науковців варто відзначити дослідження, в яких розкрито питання використання саме зарубіжного досвіду організації професійної підготовки майбутніх хореографів: особливості професійної підготовки хореографів в університетах Великої Британії (Д. Бідюк, 2020), теорії та практики професійної підготовки майбутніх педагогів-хореографів у США (Д. Бідюк, 2025), теоретичні аспекти

професійної підготовки хореографів в Литві (Л. Гаврілова, А. Максимюк, 2021), особливості хореографічної освіти в Сполучених Штатах Америки (В. Горголь, 2025), особливості професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США (Л. Сало, 2021), організаційно-змістові аспекти підготовки фахівців хореографії у вищих навчальних закладах Німеччини (І. Ткаченко, 2018), особливості світового досвіду підготовки хореографів у закладах вищої освіти (О. Хендрик, І. Макарова, 2025).

Дослідження проблеми професійної підготовки фахівців у галузі хореографічного мистецтва має відображення у наукових працях автора (В. Горголь, 2023; В. Горголь, 2024; В. Горголь, 2025), в яких розглянуті питання професійної підготовки майбутніх хореографів у закладах вищої освіти України, здійснено цілісне дослідження проблеми формування естетичної культури майбутніх хореографів у професійній підготовці в закладах вищої освіти, теоретично обґрунтовано і розроблено організаційно-методичну модель формування естетичної культури майбутніх хореографів у професійній підготовці в закладах вищої освіти, обґрунтовано педагогічні умови формування досліджуваної якості у майбутніх фахівців хореографічного фаху, визначено компонентну структуру естетичної культури майбутнього хореографа, критерії, показники та рівні сформованості естетичної культури майбутніх хореографів.

Однак, враховуючи тенденції і перспективи розвитку сучасної хореографічної освіти у контексті світових культурно-освітніх процесів питання вдосконалення існуючої в Україні системи професійної підготовки хореографів потребує подальшого опрацювання.

Формулювання цілей та завдань статті.

На основі аналізу позитивного зарубіжного досвіду організації професійної підготовки майбутніх хореографів розкрити особливості професійної підготовки фахівців у галузі хореографічного мистецтва провідних європейських країн в контексті вдосконалення системи професійної хореографічної освіти України.

Виклад основного матеріалу. Дослідження зарубіжного досвіду організації професійної підготовки майбутніх хореографів та розкриття особливостей професійної підготовки фахівців у галузі хореографічного мистецтва вимагає

насамперед дефініції визначених понять. Професійна підготовка майбутніх хореографів розглядається автором як складний динамічний процес, що здійснюється у системі професійної хореографічної освіти, складається з загальної гуманітарної, фахової, психолого-педагогічної, естетичної, практичної підготовки і спрямована на формування широкого спектру професійних компетентностей, що забезпечують успішність подальшої професійної діяльності майбутніх фахівців у галузі хореографічного мистецтва. У наукових розвідках науковці приділяють увагу окресленню специфіки відповідної підготовки та пошуку можливостей її вдосконалення, враховуючи динамічні зміни в освітній сфері, необхідність імплементації стандартів якості освіти у зв'язку з євроінтеграційними процесами в Україні.

Система професійної хореографічної освіти розглядається автором як цілеспрямована, багаторівнева освітня система, спрямована на професійне опанування майбутніми хореографами багатогранності теорії і практики хореографічного мистецтва в умовах конвергентності формальної, неформальної та інформальної освіти, що реалізується через заклади вищої або фахової передвищої освіти та передбачає професійну підготовку фахівців у галузі хореографічного мистецтва (виконавців, балетмейстерів, викладачів хореографії тощо). Професійна хореографічна освіта в Україні здійснюється у закладах вищої або фахової передвищої освіти, регулюється законодавством у сфері освіти, вимогами чинних (на день публікації даної статті) Стандартів вищої освіти зі спеціальності «Хореографія» галузі знань «Культура і мистецтво» для першого (бакалаврського), другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти.

У зарубіжному науковому дискурсі з проблеми підготовки майбутніх хореографів спостерігається вагомий інтерес до проблем удосконалення змісту, форм, методів, технологій навчання, а також до можливостей формування професійних якостей відповідних фахівців. Зарубіжні дослідники (F. Bannon (2010), J. Butterworth (2011), R. Farrer (2018), L. Kelsey (2017), T. Lewis (2022), A. Østern (2012), P. Petsilas (2019), S. Sachsenmaier (2021), F. Sagasti (2019), D. Strutt (2021) та ін.) розкривають питання про-

блем використання інноваційних технологій у хореографічній педагогічній освіті, розвитку хореографічної техніки крізь призму естетики руху, феноменології танцю, когнітивних й етичних цінностей хореографічного мистецтва, естетики руху у бальних і спортивних танцях, використання цифрових інструментів у підготовці хореографів, застосування інновацій у хореографії, розвитку естетичної грамотності в танці, ролі естетичного виховання у підготовці вчителя, розвитку самооцінки хореографа за допомогою методу самопрезентації.

Дослідивши специфіку підготовки майбутніх хореографів у різних країнах, Дж. Батервот (2011) констатував, що зміст професійної хореографічної підготовки характеризується міждисциплінарністю, водночас професійна підготовка майбутніх хореографів включає насамперед фахове навчання танців. Танцюристи навчаються шляхом щоденного занурення в заняття з техніки, під час репетицій з хореографами або репетиторами і шляхом регулярного виконання хореографічних композицій, проєктів. Широкої популярності набуло наставництво у професійній підготовці майбутніх хореографів. Як правило, студенти удосконалюють виконавську техніку, а також вивчають хореографію та імпровізацію, удосконалюють здатність застосовувати методи, концепції і принципи хореографічного виконання. Значна увага у підготовці майбутніх хореографів приділяється розвитку технічної майстерності, критичних здібностей, креативності у застосуванні інноваційних технологій (Butterworth, 2011). Ф. Баннон (2010), досліджуючи витоки хореографічної освіти, констатувала, що перша освітня програма з хореографії була запроваджена у Центрі Лабана в 1975 р. Авторка наголошує, що важливою тенденцією професійної підготовки майбутніх хореографів в Англії стало структурування змісту фахових дисциплін на міждисциплінарній основі, а також оновлення ресурсного забезпечення вивчення хореографії, створення мультимедійних ресурсів з використанням зразків хореографічної спадщини (Bannon, 2010).

Наставницький досвід у підготовці майбутніх хореографів у Великій Британії представив С. Сачсенмеєр (2021), який висвітлив практику британського хореографа Розмарі Бутчер у рамках серії семінарів «Critical Pathways» (м.

Лондон). Спираючись на архівні матеріали, особисті професійні контакти, а також інтерв'ю зі студентами, дослідники аналізують характерні особливості використання Р. Бутчер танцювальних технік для створення хореографічних композицій, а також її підхід до навчання та наставництва майбутніх хореографів, що було нерозривно пов'язане з хореографічною практикою. Р. Бутчер надавала особливу увагу критичній саморефлексії та переосмисленню естетики, технічному відтворенню танцю (Sachsenmaier, 2021). В сучасних англійських дослідженнях, на переконання Р. Фарер (2018), акцентується увага на міждисциплінарному контексті хореографії, змісту професійної підготовки майбутніх хореографів. Важливим став досвід наставництва у підготовці майбутніх хореографів з різних закладів Великої Британії за програмою наставників DanceNE Early Career Mentor Scheme. DanceNE є представницьким органом для вчених і практиків закладів вищої освіти, які викладають і досліджують танці у Великій Британії. Протягом 14 місяців кожному учаснику підбирали досвідченого наставника з іншого закладу, який міг надати поради щодо низки питань, пов'язаних з хореографічною діяльністю, зокрема щодо викликів, обов'язків хореографа, специфіки викладання. Доводиться, що програма наставників DanceNE Early Career Mentor Scheme дозволила окреслити перспективи розвитку міжінституційного наставництва (Farrer, 2018).

У Великій Британії реалізуються ініціативи, покликані підвищити якість підготовки майбутніх хореографів, які повинні вміти працювати з учнями, виявляти до них майстерність педагогічного впливу. К. Чепель, А. Крафт, Л. Ролфі, В. Джобінс (2009) презентували проект в Англії «Dance Partners for Creativity Research», у межах якого досліджувалися важливі напрями взаємодії викладачів університетів і педагогів шкіл з метою представлення кращих освітніх практик розвитку креативності, творчого потенціалу підлітків 11-14 років (Chappell, Craft, Rolfe, Jobbins, 2009).

З метою розвитку партнерства у процесі професійної підготовки майбутніх хореографів у Великій Британії реалізуються цікаві проекти. У межах дослідницького проекту навчання та викладання між факультетом танцю

Міддлсексського університету та партнерською установою «London Studio Centre» було оновлено змістові модулі навчальних дисциплін з хореографії та запропоновано інноваційні методи і форми навчання в обох освітніх осередках. Студенти та викладачі-хореографи на заняттях представляли інноваційні практики з метою розвитку креативності, візуалізації естетики танцю. Міждисциплінарні дискусії, дискусії з колегами та аудиторією були представлені під час організації танцювальних вечорів Scratch і через чати з хеш-тегами – в Twitter. Л. Келсер, Л. Ютерховен (2017) доводять, що такі позитивні практики співробітництва цінні для майбутніх хореографів, які вступають у професійну сферу, дозволяють представити можливості навчання студентів у партнерстві для підтримки їхнього індивідуального професійного становлення (Kelsey, Uytterhoeven, 2017).

Інноваційною стала ідея англійських учених щодо використання віртуальних ресурсів у процесі професійної підготовки майбутніх хореографів. Д. Струт, Р. Кіснерос (2021) з'ясували, що ефективною творчою хореографічною практикою є віртуальна презентація танцюриста, адже цей ресурс візуалізує внутрішню сутність танцюриста, тому емоційно-естетична суголосність особистості і її віртуального вираження характеризується динамічністю. Автори розвивають ідею про «віртуальну силу танцю», яку запропонувала Сюзанна Лангер, що передбачає критичне осмислення хореографічних практик через можливості конкретної цифрової віртуальності, аналіз афективних, емоційних і феноменологічних характеристик, які властиві танцю (Strutt, Cisneros, 2021). Цікавим є досвід професійної підготовки майбутніх хореографів у школах танців Великої Британії, у яких застосовуються сучасні танцювальні техніки і соматичні практики у навчанні танцю, а також реалізують ідею розвитку професійної самодостатності майбутніх фахівців, що ґрунтуються насамперед на рефлексії і саморефлексії. П. Петсілас, Дж. Лейх та ін. (2019), презентуючи досвід англійської Школи танцю Рамберта, констатують ефективність використання методу рефлексії (Petsilas, Leigh, Brown, Blackburn, 2019).

В Італії у підготовці майбутніх хореографів поширена концепція освітнього реалізму, мета якої полягає у гармонізації змісту, форм і

методів навчання, що має відповідати потребам особистості, її психологічному стану, сприяти удосконаленню творчого потенціалу. У процесі навчання має відбуватися вивільнення творчої енергії через танцювальні рухи, що визначає специфіку культивування групового інтелекту і визначає психолого-педагогічні засади розвитку хореографії (Tyson, & Valk, 2022). Італійські педагоги, дослідники значну увагу приділяють можливостям застосування інформаційних технологій у хореографії, у підготовці майбутніх хореографів, що призвело до появи нового напрямку – комп'ютерної хореографії. Учені розробляють візуальних дисплеї і програмні засоби для хореографічного проектування. Вони використовують генератори випадкових чисел, щоб створити різноманітні просторові переміщення та рухи тіла для танцюристів – роботів, відповідно комп'ютерні програми можна налаштувати відповідно до вподобань окремого хореографа. Конвергенція танцювальної творчості та перформансу з досягненнями в інформаційній науці та технологіях є перспективним напрямом для дослідження когнітивних й естетичних аспектів хореографічного мистецтва (Sagasti, 2019).

У Норвегії реалізується національна програма, згідно з якою відомі хореографи, які мають значний досвід роботи в «The Cultural Schoolbag» залучаються до навчання дітей у школах, що сприяє охопленню учнівської молоді традиціями, цікавими практиками хореографічного мистецтва. Цінним є норвезький досвід професійної підготовки майбутніх хореографів, про що свідчить теорія мультимодального навчання, що ґрунтується на семіотичній сутності танцю. Ця теорія суголосна ідеї Дж. Дьюї про трансформативну естетику у сфері мистецької освіти. При цьому важливо спостерігати за постановкою хореографічної композиції, характеризувати її за образністю, естетикою, музичним оформленням, викликаними емоціями.

Ці характеристики слугують джерелом натхнення для подальшої педагогічної роботи. Є необхідність спостерігати за різними формами мистецтва, трансформацією образів у різних видах мистецтва, що стає основним чинником естетичного підходу до супервізії танцю. А. Остер (2012) вважає, що у підготовці майбутніх

хореографів, які надалі здійснюватимуть хореографічну педагогічну діяльність, важливо застосувати метод педагогічного спостереження. Основними критеріями аналізу хореографічного твору крізь призму художнього спостереження дослідницею визначено: тілесність, конкретне навчання; аналіз руху, його семіотичної природи; діалоговість; переймання ідей від митців; рефлексія; спостереження; чутливість; залучення мультимодальних нарративних технік (Østern, 2012).

Досліджуючи особливості професійної підготовки майбутніх хореографів в Німеччині, І. Ткаченко (2018) констатує, що філософія та естетика танцю Німеччини є не тільки теорією, а й системою понять, що активно використовують на практиці. Дослідження у сфері хореографії стали невід'ємною частиною наукового знання, які продовжують розвиватися з урахуванням сучасних тенденцій хореографічного мистецтва. Вважаємо за доцільне наголосити, що сьогодні більшість німецьких вишів, які здійснюють підготовку фахівців хореографії, до навчальних планів запроваджують вивчення філософії танцю (Ткаченко, 2018). У професійній підготовці майбутніх хореографів в Німеччині достатньо популярним є метод геометричного й алгоритмічного мислення, спрямований на візуалізацію нових форм хореографії в балеті В. Форсайта.

Досліджуючи ефективність цього методу, В. Форсайт навчає майбутніх хореографів відтворювати рухами траєкторію, сліди, залишені позаду тощо, і він наполягає на тому, щоб вони навчилися маніпулювати цією невидимою «геометрією» та трансформувати її. Відповідно цей метод суголосний з методом розвитку рефлексії власних рухів, що є важливим у розвитку естетичної культури майбутніх хореографів. Учені вважають, що ключем до геометричного й алгоритмічного мислення є просторові трансформації. Р. Кайзер рекомендував В. Форсайту використовувати комп'ютерну анімацію, щоб цю «геометрію» міг відобразити нефахівець за допомогою техніки ротоскопії. Ця ідея була реалізована у хореографічній діяльності В. Форсайта у співпраці з Центром мистецтва та медіатехнологій (Forsythe & Kaiser, 1999).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вивчення зарубіжного досвіду

професійної підготовки майбутніх хореографів, виокремлення цінних освітніх практик, спрямованих на формування професійних якостей, зокрема естетичної грамотності, естетики руху, естетичної культури тощо, свідчить про сталі традиції та інноваційні процеси у змісті, формах і методах викладання. Впровадження зарубіжного досвіду професійної підготовки хореографів у систему професійної хореографічної освіти України є важливим кроком для модернізації мистецької освіти, підвищення її якості та конкурентоспроможності на міжнародному рівні. Такий процес передбачає не механічне копіювання іноземних моделей, а їх адаптацію з урахуванням національних традицій, культурних особливостей і потреб українського суспільства. Зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх хореографів характеризується інтеграцією мистецького та педагогічного спрямування, компетентнісним підходом, творчою свободою, індивідуальними траєкторіями навчання та партнерством із роботодавцями.

У контексті трансформації вищої мистець-

кої освіти відповідно до міжнародних стандартів і положень Стандартної класифікації освіти ЮНЕСКО (ISCED) відбувається переорієнтація освітніх програм із вузькоспеціалізованих напрямів на міждисциплінарні та інтегративні моделі підготовки. Зокрема, спеціальність 024 «Хореографія» у новій редакції національного класифікатора спеціальностей трансформується в галузь знань В6 «Перформативні мистецтва», що відображає сучасні глобальні тенденції розвитку мистецтва, пов'язані з утвердженням перформативності як універсального засобу художнього вираження. У цьому аспекті особливої наукової та практичної значущості набуває інтеграція перформативних практик у процес професійної підготовки майбутніх хореографів. Такий підхід сприяє розвитку тілесно-орієнтованого мислення, розширенню меж сценічної виразності, формуванню здатності до імпровізації та творчої самореалізації. Водночас це забезпечує підготовку мобільних, адаптивних і конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно функціонувати в умовах сучасного культурно-мистецького простору.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Бідюк, Д. (2025). Інтеграція теорії та практики у професійній підготовці майбутніх педагогів-хореографів у США. *Молодь і ринок*, 11(243), 99-103. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.341195>
- Бідюк, Д. Є. (2020). *Професійна підготовка хореографів в університетах Великої Британії* [Дис. канд. пед. наук, Хмельницький національний університет, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України].
- Гаврілова, Л., Максимюк, А. (2021). Теоретичні аспекти професійної підготовки хореографів в Литві. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 46(1), 187-193. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/46-1-29>
- Горголь, В. (2025). Науково-організаційні основи хореографічної освіти в сполучених штатах Америки. *Естетика і етика педагогічної дії*, (32), 155–169. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2025.32.347872>
- Горголь, В. П. (2024). *Формування естетичної культури майбутніх хореографів у професійній підготовці в закладах вищої освіти* [Дис. канд. пед. наук, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України].
- Ткаченко, І. (2018). Організаційно-змістові аспекти підготовки фахівців хореографії у вищих навчальних закладах Німеччини. *Педагогічні науки*, 69, 105–113. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1256245>
- Хендрик, О., Макарова, І. (2025). Особливості підготовки хореографів у закладах вищої освіти: український та світовий досвід. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 84(3), 131-139. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/84-3-19>
- Bannon, F. (2010). Dance: the possibilities of a discipline. *Research in Dance Education*, 11(1), 49–59. <https://doi.org/10.1080/14647890903568313>
- Butterworth, J. (2010). Teaching choreography in higher education: a process continuum model. *Research in Dance Education*, 5(1), 45–67. <https://doi.org/10.1080/1464789042000190870>
- Butterworth, J. (2011). *Dance Studies: The Basics* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203156995>
- Carver, V. M. (1985). Aesthetic Concepts: A Paradigm for Dance. *Quest*, 37(2), 186–192. <https://doi.org/10>

.1080/00336297.1985.10483833

Chappell, K., Craft, A., Rolfe, L., & Jobbins, V. (2009). Dance partners for creativity: choreographing space for coparticipative research into creativity and partnership in dance education. *Research in Dance Education*, 10(3), 177–197. <https://doi.org/10.1080/14647890903324147>

Farrer, R. (2018). Early career dance academia: an investigation into the DanceHE Early Career Mentor Scheme. *Research in Dance Education*, 19(3), 252–273. <https://doi.org/10.1080/14647893.2018.1513998>

Forsythe, W., & Kaiser, P. (1999). Dance Geometry. *Performance Research*, 4(2), 64–71. <https://doi.org/10.1080/13528165.1999.10871671>

Kelsey, L., & Uytterhoeven, L. (2017). Scratch nights and hash-tag chats: creative tools to enhance choreography in the higher education dance curriculum. *Research in Dance Education*, 18(1), 34–47. <https://doi.org/10.1080/14647893.2016.1264381>

Lewis, T. E., & Valk, S. (2022). Educational realism: Defining exopedagogy as the choreography of swarm intelligence. *Educational Philosophy and Theory*, 54(7), 906–915. <https://doi.org/10.1080/00131857.2020.1803831>

Ostern, A. L. (2012). Supervision by an artist creating a poetic universe as a reference in the development of aesthetic approaches to pedagogical supervision. *Education Inquiry*, 3(3), 403–419. <https://doi.org/10.3402/edui.v3i3.22043>

Petsilas, P., Leigh, J., Brown, N., & Blackburn, C. (2019). Creative and embodied methods to teach reflections and support students' learning. *Research in Dance Education*, 20(1), 19–35. <https://doi.org/10.1080/14647893.2019.1572733>

Sachsenmaier, S. G. (2021). 'Critical Pathways' – Training and Investigating the Art of Choreography-Making with Rosemary Butcher. *Theatre, Dance and Performance Training*, 12(2), 164–183. <https://doi.org/10.1080/19443927.2021.1902382>

Sagasti, F. (2019). Information Technology and the Arts: The Evolution of Computer Choreography during the Last Half Century. *Dance Chronicle*, 42(1), 1–52. <https://doi.org/10.1080/01472526.2019.1575661>

Strutt, D., & Cisneros, R. (2021). Virtual relationships: the dancer and the avatar. *Theatre and Performance Design*, 7(1–2), 61–81. <https://doi.org/10.1080/23322551.2021.1925468>

REFERENCES

Bidiuk, D. (2025). Intehratsiia teorii ta praktyky u profesiinii pidhotovtsi maibutnykh pedahohiv-khoreohrafiu u SSHA. *Molod i rynek*, 11(243), 99–103. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.341195> [in Ukrainian]

Havrilova, L., Maksymiuk, A. (2021). Teoretychni aspekty profesiinnoi pidhotovky khoreohrafiu v Lytvi. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 46(1), 187–193. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/46-1-29> [in Ukrainian]

Horhol, V. (2025). Naukovo-orhanizatsiini osnovy khoreohrafichnoi osvity v spoluchenykh shtatakh ameryky. *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii*, (32), 155–169. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2025.32.347872> [in Ukrainian]

Horhol, V. P. (2024). *Formuvannia estetychnoi kultury maibutnykh khoreohrafiu u profesiinii pidhotovtsi v zakladakh vyshchoi osvity* [Dys. kand. ped. nauk, Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuna Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy] [in Ukrainian]

Tkachenko, I. (2018). Orhanizatsiino-zmistovi aspekty pidhotovky fakhivtsiv khoreohrafiu u vyshchykh navchalnykh zakladakh Nimechchyny. *Pedahohichni nauky*, 69, 105–113. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1256245> [in Ukrainian]

Khendryk, O., Makarova, I. (2025). Osoblyvosti pidhotovky khoreohrafiu u zakladakh vyshchoi osvity: ukraïnskyi ta svitovy dosvid. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 84(3), 131–139. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/84-3-19> [in Ukrainian] [in English]

Bannon, F. (2010). Dance: the possibilities of a discipline. *Research in Dance Education*, 11(1), 49–59. <https://doi.org/10.1080/14647890903568313> [in English]

Butterworth, J. (2010). Teaching choreography in higher education: a process continuum model. *Research*

- in *Dance Education*, 5(1), 45–67. <https://doi.org/10.1080/1464789042000190870> [in English]
- Butterworth, J. (2011). *Dance Studies: The Basics* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203156995> [in English]
- Carver, V. M. (1985). Aesthetic Concepts: A Paradigm for Dance. *Quest*, 37(2), 186–192. <https://doi.org/10.1080/00336297.1985.10483833> [in English]
- Chappell, K., Craft, A., Rolfe, L., & Jobbins, V. (2009). Dance partners for creativity: choreographing space for coparticipative research into creativity and partnership in dance education. *Research in Dance Education*, 10(3), 177–197. <https://doi.org/10.1080/14647890903324147> [in English]
- Farrer, R. (2018). Early career dance academia: an investigation into the DanceHE Early Career Mentor Scheme. *Research in Dance Education*, 19(3), 252–273. <https://doi.org/10.1080/14647893.2018.1513998> [in English]
- Forsythe, W., & Kaiser, P. (1999). Dance Geometry. *Performance Research*, 4(2), 64–71. <https://doi.org/10.1080/13528165.1999.10871671> [in English]
- Kelsey, L., & Uytterhoeven, L. (2017). Scratch nights and hash-tag chats: creative tools to enhance choreography in the higher education dance curriculum. *Research in Dance Education*, 18(1), 34–47. <https://doi.org/10.1080/14647893.2016.1264381> [in English]
- Lewis, T. E., & Valk, S. (2022). Educational realism: Defining exopedagogy as the choreography of swarm intelligence. *Educational Philosophy and Theory*, 54(7), 906–915. <https://doi.org/10.1080/00131857.2020.1803831> [in English]
- Ostern, A. L. (2012). Supervision by an artist creating a poetic universe as a reference in the development of aesthetic approaches to pedagogical supervision. *Education Inquiry*, 3(3), 403–419. <https://doi.org/10.3402/edui.v3i3.22043> [in English]
- Petsilas, P., Leigh, J., Brown, N., & Blackburn, C. (2019). Creative and embodied methods to teach reflections and support students' learning. *Research in Dance Education*, 20(1), 19–35. <https://doi.org/10.1080/14647893.2019.1572733> [in English]
- Sachsenmaier, S. G. (2021). 'Critical Pathways' – Training and Investigating the Art of Choreography-Making with Rosemary Butcher. *Theatre, Dance and Performance Training*, 12(2), 164–183. <https://doi.org/10.1080/19443927.2021.1902382> [in English]
- Sagasti, F. (2019). Information Technology and the Arts: The Evolution of Computer Choreography during the Last Half Century. *Dance Chronicle*, 42(1), 1–52. <https://doi.org/10.1080/01472526.2019.1575661> [in English]
- Strutt, D., & Cisneros, R. (2021). Virtual relationships: the dancer and the avatar. *Theatre and Performance Design*, 7(1–2), 61–81. <https://doi.org/10.1080/23322551.2021.1925468> [in English]

Авторські внески згідно з CRediT

Горголь Віталій – концептуалізація; методологія; курація даних; редагування та доопрацювання тексту.
Марфіна Олена – збір та опрацювання джерел; формальний аналіз; написання початкового варіанту статті.

Фінансування / Funding

Дослідження виконано без фінансової підтримки.

Використання Штучного Інтелекту / Use of Artificial Intelligence

Автори підтверджують, що не використовувалися технології Штучного Інтелекту під час створення цієї роботи.

Конфлікт інтересів / Conflict of Interest

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів щодо цього дослідження, включаючи фінансові, особисті, авторські чи будь-які інші, які могли б вплинути на дослідження, а також на результати, представлені в цій статті.

Надійшла до редакції / Received: 05.03.2026
Прорецензовано / Peer-reviewed: 12.03.2026
Рекомендовано до друку / Accepted: 21.04.2026